

Boerderij verdient eigen identiteit

MANTGUM - De eigen identiteit van het Friese, Groningse en ook Brabantse boerenbedrijf staat op het spel bij de huidige tendens van schaalvergroting. „Een traditionele boerderij in Friesland herken je, net zo goed als een Brabantse boerderij, maar de grote nieuwbouwloodsen zijn overal gelijk.” In het kader van bezint eerge begint, de visie van boerendochter en architect Nynke Rixt Jukema uit Mantgum. Zij hecht aan de eigen identiteit van de streek.

Op het binnenstedelijke bedrijvengedebouw Blokhuispoort, het voormalige Huis van Bewaring in Leeuwarden, staat op de binnenplaats een enorm mobiel tuinhuis van 4 bij 10 meter. Het is een ontwerp van Nynke Rixt Jukema. Het boerengevoel druipt ervan af. „En dat klopt. Ik was vanuit mezelf bezig met het ontwerpen van een tuinhuis dat goed past in Friesland. Het is een combinatie van houtopslag, een kippenren, de winterkas, een binnenruimte in glas en een hokdeel met verdieping.”

Als dit de Friese identiteit ademt, dan zou het toch eenvoudig moeten zijn om daarop voort te borduren waar het gaat om een moderne, praktische Friese boerderij anno 2010. Maar dat blijkt gemakkelijker gezegd dan gedaan. De provincie stelde een projectgroep Nije Pleats in. Nynke Rixt Jukema werd ingehuurd om mee te praten over het boerenbedrijf van de toekomst en de landschappelijke inpassing ervan.

BEZINNING

„Helaas wordt bij grote besluiten als uitbreiding en nieuwbouw op de boerderij het moment van echte bezinning over het nut, de mogelijkheden, het waarom en waar, vaak overgeslagen”, vindt Jukema. De boerendochter, die opgroeide op een akkerbouwbedrijf bij Zwarte Haan, betreurt het dat het project Nije Pleats vooral gezien wordt als een versnelling voor de plannenmakerij van de boeren. „Natuurlijk is het wel een goede zaak om samen eens goed te bekijken waar het bedrijf het best zou passen in het landschap. Wat je je moet afvragen is: wat is de

Het Friese (boeren)tuinhuis, een ontwerp van Nynke Rixt Jukema.

juiste bestemming en de maat, en wat laat je achter voor de komende generaties.” Ze is bang voor een eenheidsworst van grote bedrijfsgebouwen die alle binding met de streek ontberen. „Een loods in Limburg of een loods in Friesland verschilt amper nog.”

Jukema hanteert in haar visie een aantal maatstaven. Ze ziet bij haar architectonische inbreng, het gebouw bij de uitbreiding niet als het esthetisch doel, maar meer als een middel. „Ik voel het als mijn taak de boerderij van de toekomst niet alleen een plaats te geven in het landschap, maar ook in de maatschappij. Vroeger werkten veel kinderen op de boerderij, en was het werk vaak arbeidsintensief. Zij wisten daardoor ook wat het werk op een boerderij inhield. Nu is dat amper nog het geval.”

Het woord duurzaamheid duikt te pas en te onpas op bij de nieuwbouw. In de stad, maar ook op het platteland. „Duurzaamheid heeft alleen inhoud als de term in de bedrijfsvoering de betrokkenheid vergroot. De generatie van nu leeft met de uitbreiding van nu en hopelijk blijkt het ontwerp duurzaam voor de volgende generaties. Daarbij hoort het bovendien voor de agrarische sector te voelen als een veilige omgeving. En niet zoals nu het geval is in de omgeving van Harlingen, als een bedreiging, door de stijgende zeespiegel buiten de dijk, de zout- en gaswinning binnendijs én de vervuiling door een afvaloven.”

Jukema vindt dat je als ondernemer bewust een keuze moet maken tussen grootschalige, eenzijdige bedrijfsvoering en verbreding. „Als het hard regende, ging mijn vader het veld in om afvoergeultjes te graven om het water weg te laten lopen.

Als je 150 hectare aardappelen hebt, gaat dat niet zomaar lukken, met kans op verrotting en noem maar op. Naast het kwijtraken van betrokkenheid van anderen, kun je ook zelf de grip kwijtraken.” Een flexibeler bedrijfsvoering met meerdere producten, schat Jukema ook kansrijk in voor de toekomst. Het spreekt voor zich dat nieuwbouw daarop afgestemd moet worden.

De herbruikbaarheid van de boerderijen bij afstoten door grootschaligheid is een item dat Jukema bezighoudt. „De leefbaarheid van het platteland staat of valt ermee bij de huidige krimp. Waarom zouden er niet meer bedrijven kunnen overleven, als zij zich richten op een nichemarkt?”

Jukema hecht daarnaast aan de beginwaarden van het Friese platteland waarin ze opgroeide en naar eigen zeggen van geniet. „Ik hou van een open landschap, dat donker en stil is. Nee, ik ben niet tegen vernieuwingen als mestvergisters, maar dan moeten de gevolgen wel goed in beeld worden gebracht. De mestvergister mag geen doel op zich worden, waardoor er allemaal extra maïs verbouwd moet worden om de vergister rendabel te maken.”

Ook op modernisering heeft Jukema niets tegen, maar ze vindt wel dat confronterende vragen niet uit de weg gegaan moeten worden. „We mogen ons best wel eens sterk maken en ons inzetten voor de kwaliteit van bestaande boerderijen. Het culturele erfgoed hoef je niet af te breken, om te moderniseren. Nieuwbouw moet ook een eigen identiteit hebben.”

SYBE JOOSTEMA

Nynke Rixt Jukema bij de Amerikaanse molen, ontworpen door haar overgrootvader Anne Frederiks Hoekstra. Zelf is ze bijna honderd jaar later ook architect.

Foto: Nieuwe Oogst